

KŐRÖSI ZOLTÁN

Szépni szép, jóni jó, okosni okos

Kora-kamaszkoromban rájöttem, miszerint úgy is lehet valaki remek futballista, hogy az élet egyéb dolgaiban finoman szólva tájékozatlan. Illetve, hogy valaki zseniálisan intelligens futballista, kombinatív játékos létére még lehet rettenetesen bunkó, és ellenszenves.

Értsük ezt megfordítva is.

Megrázó élmény volt.

Az ideig, a világ történetének szebbik korszakában számomra ezek a fogalmak egyértelműen és szétválaszthatatlanul összekapcsolódtak. Ami szép, az jó is, ami jó, az szép is, ami szép és jó, az okos is, ami okos, az szép és jó és helyénvaló.

Márpedig futballozni mindennél szebb, jobb, okosabb és helyénvalóbb, ehhez semmiféle kétség nem fért.

A lakótelepen, ahol laktunk, két focipálya volt.

Az egyik a mi házunk előtti tér; sárga murva. Jobbról hinta, homokozó és mászóka határolta, balról pedig egy fűvel benőtt apró dombocska, afféle gyepű, legalábbis sokáig, történelemórán és historizáló könyvek olvastán, ha feltűnt ez a szó: gyepű, mindig ez az alig húsz méternyi

hosszú, apró dombocska jelent meg előttem. Gondolom azért, mert fűvel, azaz gyepvel volt benőve. (Gyep + fű = gyepű.)

Egyébként nem is domb, inkább töltés volt, ami egészen a ház faláig vezetett, pontosabban az ottani vasráccsal körbefogott pincelejáróig. Ez a négy-szög alakú vasrács kitűnően megfelelt nagykapunak, ha kapura rúgdosáshoz volt kedvünk.

Vagy kiskapura játszottunk, vagy a nagyra rúgdostunk, nyilván, ha kevesen voltunk, viszont akadt, aki hajlandónak mutatkozott beállni. Utóbbi esetben viszonylag rövid idő múltán megjelent az udvaron egy magából kikelt férfi vagy nő, és azt kiabálta, hogy meg lehet örülni tőlünk, másodsor esett le a kép a falról, a hálószobában reng az egész lakás. Általában a pálya hosszában fociztunk, mindkét végén egy-egy sárgára mázolt pad állt, ezek voltak a kiskapuk. Valójában csak akkor lehetett gólt rúgni, ha az ember belsővel gurított, vagy ha külsővel, laposan, a földre szorítva lőtte rá. Ráadásul ezek a padok az évek múlásával, mint valami középkori romok, egyre lejjebb süppedtek a földbe, így ha csak egy kicsit is lazára sikeredett a lábfej, máris pancser fölé lett az ordító helyzetből. Egyszer így rúgtam be felsőkapufásan a labdát egy első emeleti nyitott konyhaablakba. Közele lövés, kapufa, konyhaablak, vasárnapi ebéd.

A másik futballpálya két házzal odébb terült el. Ez már afféle előre megtervezett terep volt, például egy-egy, a talpával a földbe ásott fehér

kézilabdakapu díszelgett a végein. A talaj itt inkább salak, mint murva, a színe is vörösebb. A kisebbik pályán focizott, a nagyobbikon meccset játszott, többnyire a másik házban lakók elleni meccset játszott az ember. Vagyis a gyerek, ami akkor ugyanaz volt.

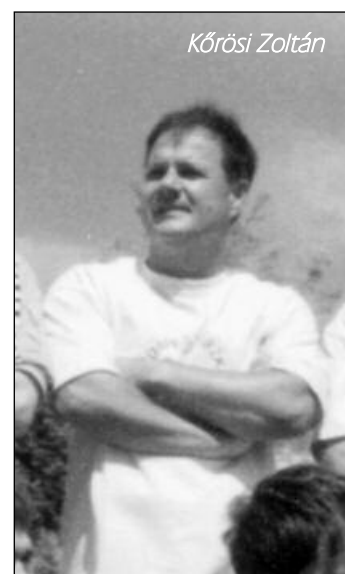
Becslésem szerint legalább harminc-negyven fiú mozgott ezen a két pályán. Természetesen különböző életkorúak, de annyira nem, hogy focizni ne tudtak volna együtt. Nyolc-tizennégy évesen óriási különbséget jelent egy év, a pályán ez másképp működik. Beszélgetni, szóba állni nem kell, attól még lehet gólpasszt vagy kötényt adni. (A futball egyébként is az egyetlen igazán demokratikus labdajáték, hiszen itt nem dönti el eleve a küzdelmet a testméret, ellentétben a többi labdás csapatjátékkal. De erről majd máshol, máskor, máshogyan.)

Ha otthon, a szobában olvastam, és labdapuffogást hallottam, azonnal lementem az udvarra. Ebben biztos lehetett az ember (a futballista, a gyerek): ha a járdán, az aszfalton, vagy a házfalnak rúgdosva pattogtatta a labdát, néhány percen belül annyian gyűltünk össze, hogy már lehetett kezdeni valamit.

Az iskolánk két-három percnyi gyalogútra volt tőlünk. Természetesen a rövidebb, hátsó úton jártunk, a Lövölde utca felé, aminek az egyik oldalát a hazánkban ideiglenesen állomásozó Szovjet Déli Hadseregcsoport laktanyájának fehérre meszelt kőfala határolta. Focitársaim kiterjedt cserekereskedelmet folytattak e demarkációs vonalon: a vásott téglák fölött felbukkanó, kopaszra nyírt fejekkel különböző színes és csillogó jelvényekért (a legnyerőbb a Kilián-haditorna tenyérnyi nagy, arany csillaga volt) vagy az ABC-ben beszerezhető olcsó vörösborokért vegyvédelmi oldaltáskákat (szumka), harcokszívó-sisakokat és bármi mást cseréltek, ami mozgatható volt. Egyszer a Budai egy komplett tábori-telefonkészletet cserélt, kis kurblival a bakelit készülékek hasán. Engem ezek az ügyletek soha nem érdekelték, s valószínűleg gyáva is voltam közelebb menni ezekhez a katonákhoz, akik a kerítés fölött kihajolva fojtott "pajtas, pajtas" kiabálással integettek nekünk. Vagy kétszáz méterrel odébb volt viszont ennek a laktanyának egy hivatalos bejárata is, kantinnal és kiskapus focipályával. Oda se szabadott bemenni, csak lehetett. A kantinban holmi fémdobozos savanyúcukrot árultak, rettenetesen szar volt, ellenben a nagy, vöröscsillagos vaskapun túl, ha bementél, a salakos pályán a nyelvi korlátokat legyűrve igazi nemzetközi mérkőzéseket lehetett játszani. Nem állítanám, hogy a küzdelmeink alapjaiban rendítették meg a szovjet szocialista népköztársaságok birodalmát, viszont velük – a szovjet katonatisztek gyerekeivel – szemben a mi csapatunk a magyarokat jelentette, szeplőtlen hazaszereget, ehhez kétség se fért, különösen, ha győztünk.

Ha a hosszabb, a főúton ballagott az ember (a futballista, a gyerek) iskolába, akkor ott meg a szovjet katonai temető mellett kellett elmenni. Ide, a vörös csillagokkal díszített sok kis fehér kőlap közé, a szintén fehérre mázolt, aranybetűs obeliszk tövéhez jártunk április negyedikén és november hetedikén ünnepelni, ami azt jelentette, hogy némi ácsorgás és a mikrofonok recsegése után a nem sokkal korábban a kezünkbe nyomott piros szegfűket lerakhattuk a lépcsőre.

Valójában sokkal többször mázskáltunk a kőlapok között szegfűk nélkül, mert az iskolai focipálya kerítése és a katonai temető korlátja között csupán egy gyalogösvény húzódott, és a labdánk nemegyszer megzavarta a hősi álmodó felszabadítókat. Ehhez képest az iskolánkat Béke téri iskolának hívták, a mögötte elterülő füves területet pedig Barátság parknak.

Az iskolai focipálya legnagyobb előnye kétségtől az volt, hogy volt. Már egy tízperces szünetben is érdemesnek mutatkozott lerohanni az emeletről, rúgni egy-két gólt, majd csöngetésre visszarothonni. Kék köpeny és szakadt nadrág. A nehezítést oldalt egy távolugró-gödör; illetve néhány régi nyárfa kikopott gyökérzete jelentette, és természetesen az is, hogy sok osztálynyi futballistából (gyerekből, emberből) melyik csapat ér le hamarabb. Igaz, itt aztán történelmi és világnézeti tanulmányainkat a gyakorlatra váltva megmutatkozott a tapasztalatok pragmatikus kompromisszumra készítő ereje: mivel még vitatkozásra se volt idő, ezért többnyire két, három mérkőzés zajlott egy időben a pályán. Nyolc perc alatt. A napköziben aztán – a „napközi” azt az intézményt jelentette, ahol egy közepesen kellemetlen ebéd és a lecke elkészítése fejében végre zavartalanul futballozhattunk – végre csak a miénk volt a pálya. Ilyenkor értettem meg, hogy az iskola valóban az életre nevel bennünket, és az ember valóban magának tanul.

Ebben az időben egyébként semmi kétségem nem volt afelől, hogy a világon a legjobb futballistának lenni. Winnetou is, Orion úrhajó is, meg sok minden más, de azért a futballistaság. Úgy értem, ez a legfontosabb, a legnemesebb és a legszebb dolog. Ami szép, az jó is, ami jó, az szép is, ami szép és jó, az okos is, ami okos, az szép és jó és helyénvaló.

Az a boldog idő, amikor nincsen hó, nem esik az eső, magyarul: lehet focizni.

Mi a szép?

Például egy új labda. Pláne, ha bőr. Vagy egy szürkére koszlott teniszcipő, amin lát-szik, hogy megért már egyet s mást. Egy félmagas lövés. Egy csel.

Mi a jó?

Például focizni. Például egy labda. Pláne, ha bőr. Egy félmagas lövés. Egy csel.

Ki az okos?

Aki focizik.

Ki a legokosabb?

Aki a legjobban és a legtöbbet focizik.

Egyszerűen tökéletes és sérthetetlen

univerzum volt ez így, barázdálatlan és síma, mint Asimov úrbéli hőseinek agyfelülete.

Talán tizennégy éves is lehettem már, amikor ez az üveggömb kezdett repedezni. Megkopott rajta a festés, és dőlt be a lyukakon a sötétség.

A vége felé járt az általános iskola, a tanáraink folyton a továbbtanulásról meg a pályaválasztásról beszéltek, a szüleim azt mondták, hogy csak addig járhatok focizni, amíg nincsenek négyeseim.

A gimnáziumban az első nap megszámláltam, a harmincöt fős osztályunkban hét fiú volt, ebből rajtam kívül kettő szerette a focit.

Valami elromlott, de még nem értettem, hogy mi is az.

Mindenki kosárlabdázni akart, olyan volt, mint Molnár Ferencnél a réaliskolás vörösingesek és a humán gimnazista Pál utcaiak kibékíthetetlen ellentéte.

A telepi focitárs fiúk közül néhányan úgynevezett szakközépiskolákba, a többségük pedig szakmunkásképzőkbe mentek. Autószerelés, szakkácskodás, ilyesmi. A foci továbbra is teljesen rendben volt, viszont nem azokat a zenéket szerették, mint én, nem azokat a könyveket olvasták,

nem az olyan lányok tetszettek nekik, kifejezetten digó holmikát hordtak (már akinek ez mond így valamit) értetlenül bámulták az én kilógó flanellingeimet, tornacipőmet, csőszárú farmernadrágomat. Ők a fényes, hegyes orrú cipőkre esküdtek, széles nyakú ingekre, bőszárú nadrágokra. Az igazi mélyütés azonban a Vidi volt. Videoton SC. Pedig stopliscipő, füves pálya, mezek és minden.

A városban ezidőben három komoly foci-egyesület működött: a Videoton, a Máv Előre és az Ikarus Alba Regia. A háromból kettő az NB I.-ben játszott. Amikor egy tehetségkutató során elmentem a Videotonhoz focizni (csak addig, amíg nincsen négyesed!) döbbenetesen ismertem fel, hogy a világ végzetesen és javíthatatlanul összekeveredett. A Videoton ugyanis afféle dunántúli hatókörű nevelőegyesület volt, ami annyit tett, hogy általános iskola után a kiválasztott fiúkat kollégiumba költöztették, és az egyik gimnázium sporttagozatára járatták iskolába. Mondhatnám úgy is, hogy ok és okozat felcserélődtek, ma már mondom is, de nem hiszem, hogy akkor ilyesmi járt volna a fejemben. Sokkal egyszerűbb volt. Azaz: ezek a fiúk például digó ruhákban jártak, pedig gimnazisták voltak. Nem szerettek olvasni, nem is erőltették az ügyet. Elmesélték, hogy feleléskor, ha azt mondják a tanárnak, hogy ők futballisták, akkor legyintve a helyükre küldi őket.

De mondom, gimnazisták voltak, és ráadásul jól is fociztak.

Illetve jól fociztak, és ráadásul gimnazisták is voltak.

És aki közülük a legjobb volt, az szart bele a legmagasabbról a tanulásba, tudta, hogy a focista karrier után majd vendéglője lesz, egyébként meg kártyázni és csajozni szeretett.

Szerettem focizni vele, de beszélgetni nem.

És nem tudom megmondani, hogy mikortól, hogyan és miért, de az bizonyos, hogy nagyon rövid idő múltán egyértelmű volt, hogy ő valóban futballista lesz, míg én feltehetőleg nem. Még csak nem is a tehetség, vagy az akarat, hanem valami más.

Hogy mi? Nincsen válasz.

Vagyis ő lesz az, ami (aki) szerintem a legjobb és legokosabb és legszebb dolog a világon, viszont ő teljesen más, mint én vagyok. És akkor én nem leszek a legjobb és legokosabb és legszebb. Igaz, ha en-

nek az az ára, hogy hozzá hasonló legyek, akkor azt már nem is akarom. De azt se akarom, azt a máságot se.

Igen, azt hiszem, hogy azt és ezt többnyire nem akarom. Akarni se akarok, ez az igazság.

Mert az lehet, hogy vannak fokozatok, például a legjobbság, a legszébség, a legokosabbság felé menve is, de a fokozatok kit érdekelnék.

Tiszta sor volt ez, mégha nem is ment hamar.

Vagyis egyáltalán nem volt tiszta sor, éppen hogy zavaros volt, és lassan, nagyon lassan ment.

Én ugye azért fociztam, mert focizni jó... mert focizni szerettem, focizni is... ők meg azért, mert... lám, erre nem is tudom, mi a válasz, talán mert erre nincsen is válasz, nekik a foci maga az élés volt, kérdések és válaszok nélkül.

Mondhatni, ők állandóan fociztak, akkor is, ha nem.

Én meg a legtöbb időt focival töltöttem el, de közben nem fociztam is, elég sokat. És egyre többször voltam úgy, hogy foci közben is eszembe jutott valami.

És ha az embernek eszébe jut valami, akkor már nem is lehet úgy focizni. Az igazi futball közben üres és tiszta a fej, a gondolatok egészen máshol vannak, talán mert tudják, lassúak és szánalmasak volnának az ösztönökhöz képest. Az olyasmit nem lehet végiggondolni, hogy akkor majd elhúzom a labdát jobbra, teszek vissza egy testcselt, aztán mégis jobbra megyek, és azonnal lövök. Ezt csak csinálni lehet.

Az egyetlen gondot csupán az jelentette, hogy focizni továbbra is jó volt, nem csak hogy jó, de az egyik legjobb dolog, ami csak létezik. (Most is jó lenne.)

Kosarazni is jó, meg csajozni is, ott az olvasás, ugye, meg a zenék, de azért a foci.

A foci meg a gimnázium.

Amikor a gimnázium csapatával indultunk az iskolák közötti focibajnokságban, az útépítő szakközépiskola 10:1-re nyomott le bennünket. Az ellenfélben hatan voltak a telepiek közül, akikkel egy éve még nap mint nap együtt fociztam.

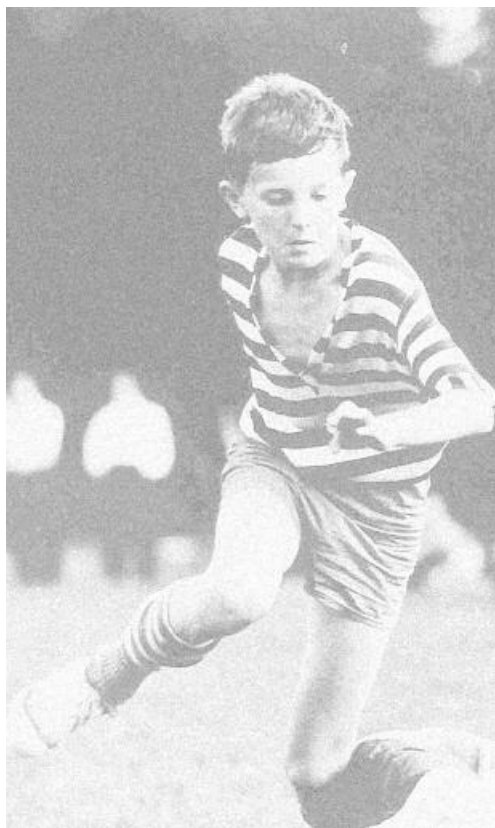
A legtehetségesebb fiú, akinek mindig bámultam a cseleit, azt mondta, rendőrnek ta-

nul, egyenruhás szeretne lenni, ott lakást is adnak.

Biztos vagyok benne, ha megkérdezték volna őket, azt mondják, a haverjuk vagyok. Az is voltam. Úgy is hívtuk egymást: haver. De az is biztos volt, éreztem, tapintottam, hogy nő, vastagodik közöttünk valami hártya, valami maszatos, rossz szagú elválasztó réteg, amin bizonyos szavak és bizonyos érzések már nem juthatnak át. Ők is tudták, érezték ezt, hiszen nem voltak hülyék. Sőt, sokkal kevésbé voltak hülyék egy csomó dologban, mint én.

A gimnázium második évében lakást cseréltünk, néhány utcával arébb költöztünk. Egyszer-kétszer még visszamentem, foci, vagy valami, de persze ez így nem működött. Vagy lement az ember a térre, vagy jött valahonnan. Középen nincsen ösvény. Ha éppen lent voltak, akkor fociztunk, egyébként meg nem volt mire várni.

Nekem meg foci közben minduntalan eszembe jutottak más dolgok is. Úgy értem, hogy egyáltalán eszembe jutott valami, és már az is baj volt. Ráadásul még csak nem is a foci.

Olyan nincsen, hogy egyszerre kint is és bent is, és még az egeret is megfogni, ugye?

Mert akkor már nem is macska az ember (a gyerek, a futballista). Ha nem valaki, aki figyeli önmagát, és macskának (futballistának) is el tudja képzelni, macska is, futballista is akar lenni, de az is, aki ezt a macskát és azt a futballistát figyelni tudja.

Álmomban két futballista macska voltam.

A gimnázium után elköltöztem otthonról, a szüleimtől és a városból is. Egyetem is, foci is.

Két évig játszottunk mindenféle kispályás bajnokságokban, aztán elindultunk a BLASZ-ban. Kerületi összevont bajnokság I-II., BLASZ III. A csapatunk fele a bölcsészkarra, a másik fele a közgazdasági egyetemre járt. Gyári csapatokkal, régi egyesületek lepukkant maradványaival fociztunk. Tudtuk, hogy a csillagos ég a határ. Volt egy barátom, akivel a meccsek előtti napokon, esteken órákig beszéltünk telefonon, összeállítás, közérzet, taktika, ilyesmi. Hogy miért van az embernek (futballistának) fosási ingere a meccs előtt. És hogy hány év alatt juthatnák fel az NB III-ig.

Amikor Nagytétényben a Metaloglobusz nevű csapat, a konzervgyár csapata ellen vonultunk ki, a közönség azt kiabálta nekünk: szemüvegesek!, pedig csak egyetlen emberünk viselt szemüveget. Bill Holliday. A Kinizsi Húsos pályáján meg lehetett dögleni a vágóhíd felől fúvó szélben a disznósagtól. A Szellőző Művek elleni meccsen a középhátvédünk salakot dobálva kergette az ellenfelet, és kitépte a szögletzászlót a verekedéshez. Az Államigazgatási Főiskolával pofozkodás is volt, de mi azt mondtuk, megérdemelték, mert csinovnyikok. A Sárkányok a budapesti kínaiak csapata volt, a meccs közepén ki kellett hívni a rendőrséget. A Pannonplast pályánál a töltesen, a pálya mellett megállt a vonat, hiába füstölt a felhő oda volt szegezve az égre. A TF ellen egyetlen kontrából nyertünk. Csillaghegyen zuhogott az eső, nyolcan voltunk és négy nullra győztünk. A MAFC

egyszer úgy vert meg bennünket, hogy a kapusunk kirúgásból fejbe rúgta a középhátvédünket, és a kapunkba pattant a labda. Az egyik ellenfélnél hét Pozsár-testvér játszott, romák voltak, a sárga-fekete mezük miatt a szurkolóik azt kiabálták: hajrá darazsak!

A mi színeink is a sárga-fekete voltak, K.u.K., ezt viccesnek gondoltuk, mint ahogyan azt is, hogy a Budapesti Iszkra Olajbányász Kulturális és Szabadidős Egyesület néven jegyeztettük be a csapatot. Más kérdés, hogy a cégbírótság hosszú ideig vonakodott a bejegyzéstől, 89', a rendszerváltás ideje volt, s attól tartottak, holmi posztkommunista álszervezet vagyunk.

Több, mint tíz évig játszottunk együtt, közben befejeztük az egyetemet, nők jöttek, mentek, dolgozni kezdtünk, gyerekek is születtek. Nyaranta együtt üdültünk, egyébként meg minden hétvégén találkoztunk. A több, mint tíz év alatt legalább ötven ember (futballista) fordult meg a csapatban, a mag persze állandó maradt.

Egyszer, már a kilencvenes évek végén, az egyik társunk, civilben

egyébként őszülő halántékú szülész-nőgyógyász főorvos, meghívott magukhoz szilveszteri mulatságra. Decens vacsora, öltönyös vendégek, gyertyák. Éjfél, elhangzik a himnusz: a múltat, s jőőveendőöt..., s még el se halkulhat a zene, amikor a főorvos úrból kiszakad a kiáltás: Hajrá Iszkra Olajbányász! A vendégek zavartan hallgatnak, én meg zavartan és boldogan vigyorgok.

Ami szép, az jó is, ami jó, az szép is, ami szép és jó, az okos is, ami okos, az szép és jó és helyénvaló.

Budapesti Iszkra Olajbányász.

Hétvégenként, egyre ritkuló gyakorisággal, vissza-visszajártam még a városba, aztán már csak a szüleimhez, mi tagadás, oda se sokat.

Amikor megszületett a fiam, vele sétáltam. A Béke téri általános iskola pályáját lebetonozták, vastag, bokatoró perem, fehér festékkel felfestett oldalvonalak. A szovjet katonai temető bejáratánál rozsdás lakat. A lakatnyája falát lebontották, az egyik oldalon bevásárlócentrum van a régi épületek, raktárak helyén, a másikon lakóházak állnak, közöttük park, fű. Gyepű.

Elmentünk a régi lakótelep felé is. A vörös salakos focipálya helyén aszfaltos parkoló van már. Láttam a másik pályát is, a négyemeletes házak között a sárga, kikopott murvás kis teret, az ócska hintát, a mászókat, a fűcsomókkal tarkított töltést a ház oldalán. Kis pincelejáró, fekete vaskerettel. Az udvar két végében sárgára mázolt padok süppedtek a földbe, olyannyira, hogy egy labda be se fért volna az ülésük alá. Már elfelé jöttünk, amikor talákoztunk Pető Laci-val. Valamikor a mellettünk levő házban laktak, az egyik legjobb, mi is?, az egyik legjobb haverom volt. Minden délután együtt fociztunk, nyaranként együtt voltunk táborban Balatonlellén, ott is fociztunk. Pető Laci. Az apja úgy halt meg, hogy mohóságában egészben nyelte le a szőlőszemeket. Elmesélte, hogy katonatiszt lett belőle, lakást is kapott, illetve megtarthatta a korábbi. Felesége is van. Egyébként meg fociznak

még, játszanak a városi kispályás bajnokságban.

Tiszta sor volt ez, mégha nem is ment hamar.

Vagyis egyáltalán nem volt tiszta sor, éppen hogy zavaros volt, és lassan, nagyon lassan ment.

Megkopott rajta a festés, és dőlt be a lyukakon a sötétség.

Lassan ment és még most sincsen vége.

Talán egyszer leugorhatnék, mondtam Pető Lacinak, úgy értem, focizni, veletek. Gyere, rántotta meg a vállát. Bár, tette hozzá, azért gondold meg. Emlékszem, nem játszottál rosszul, de azért vagyunk elegen, így is mindig gond van a cserékkel, kispálya, hiszen mindenki játszani akar.

